

UDK 811.163.42'282(497.5 Blaževci)

Izvorni znanstveni članak

Primljen 15.03. 2018.

Privaćen za tisak 13.04. 2018.

Marina Marinković

Zavod za lingvistička istraživanja, HAZU

Mjesni govor Blaževaca u svjetlu pripadnosti zapadnome poddijalektu kajkavskoga goranskoga dijalekta

Selo Blaževci smješteno je na razmeđi dvaju poddijalekata kajkavskoga goranskog dijalekta. Iako je u dosadašnjim radovima hrvatskih dijalektologa svrstavan u zapadni poddijalekt, ovaj mjesni govor još nije bio predmetom usmjerenoga istraživanja. Na principima strukturalne dijalektologije mjesni je govor Blaževaca stoga u novije vrijeme terenski istražen na dvjema razinama: fonološkoj te, manjim dijelom, morfološkoj. Na temelju prikupljenih podataka u radu se analiziraju vokalizam, konsonantizam i prozodija (inventar, distribucija i podrijetlo jedinica) te imenička deklinacija. Cilj je ovoga rada utvrditi pripadnost mjesnog govora Blaževaca hijerarhijski višem sustavu, poštivajući načela dijalektološke klasifikacije. Zbog toga je u analizi građe naglasak stavljen na vokalizam i prozodiju. Najmarkantnija prozodijska osobina koja ovaj govor veže uz zapadne goranske govore jest progresivni pomak cirkumfleksa, karakteristika koja uglavnom izostaje u istočnome poddijalektu, a zabilježene su i druge fonološke i morfološke značajke zajedničke sa zapadnogoranskim kajkavskim govorima.

Ključne riječi: kajkavski goranski dijalekt; zapadni poddijalekt; Blaževci; fonologija; morfolologija; progresivni pomak cirkumfleksa.

1. Uvod*

Selo Blaževci smješteno je u Gorskom kotaru, administrativno pripada području grada Vrbovskog u Primorsko-goranskoj županiji.

* Zahvaljujem od srca ispitanicima koji su odvojili vrijeme za ovo istraživanje. Osnovne naznake mjesnoga govora Blaževaca izložene su na znanstvenome skupu 6. *hrvatski slavistički kongres*, održanome 10. – 13. rujna 2014. u Vukovaru i Vinkovcima.

Slika 1. Zemljopisni položaj punkta Blaževci (Bl: Blaževci, Lu: Lukovdol, SnK: Severin na Kupi)

U pogledu crkvenoga ustroja ovo je mjesto dijelom župe u susjednome Plemenitašu, a djeca odlaze u školu u Severin na Kupi. Specifični povijesni zapisi o ovome punktu za ovoga istraživanja nisu pronađeni,¹ tek se posredno iz *Urbara modruškoga* iz godine 1486. dade iščitati da je obližnji Lukovdol (Lopašić 1894: 72) bio u sastavu modruškoga vlastelinstva. I u crkvenoj podjeli ovo je mjesto do početka 19. stoljeća pripadalo župi Lukovdol, do 1807. kada se unutar Modruške biskupije osnivaju nove župe, među njima i današnja župa Plemenitaš (Bogović 2001: 43). U samome selu, na rijeci Kupi, nalazi se ujedno i malogranični prijelaz između dviju država, Hrvatske i Slovenije.

Prema zadnjem popisu stanovništva Blaževci su 2011. godine brojili svega 38 stanovnika, a okružuju ga mahom zaselci s još manjim brojem žitelja (Male Drage, Razdrto, Štefanci i dr.), što zorno svjedoči demografskoj slici goranskog sela, a time i broju izvornih govornika. Prema zapisu u Sabljarevu djelu, polovicom 19. stoljeća u ovom je naselju evidentirano čak 238 stanovnika (1866: 30). Ipak, budući da je selo izolirano od glavnih goranskih prometnica, život u njemu zadržao je notu starine pa je tako prikaz folkornoga nasljeđa i tradicijske arhitekture na ovome području, u monografiji *Općina Vrbovsko* (1984: 311–316), baziran uglavnom na opisu stambenih i gospodarskih objekata upravo u Blaževcima. Takav specifičan geografski položaj utjecao je zasigurno i na bolje očuvanje konzervativnosti u mjes-

¹ Vrlo je vjerojatno da bi temeljito proučavanje arhivske građe dalo koji podatak više, no to već premašuje zadatke ovoga rada.

nomu govoru, dok su već u drugim, geografski bliskim punktovima istočnoga Gorskoga kotara inovacije izraženije na svima jezičnim razinama.²

Ojkonim Blaževci (*Bl'āžefci*) antroponimnoga je postanja, strukturiran prema načelu: patronimni sadržaj + sufiks *-(R)ci*. Pridjev tvoren od imena mjesta je *bl'āžefski*, etnik za mušku osobu je *Bl'āžefčan*, za žensku *Bl'āžefčanka*. Ispitanici su, međutim, potvrdili, da su nekoć u uporabi bili etnici *Br'ēžan/Br'ēžanka* te kтетик *br'ēški* čiju motivaciju, s obzirom da je selo smješteno na samoj Kupi, valja tražiti u praslavenskoj riječi **bērgъ* u značenju 'obala rijeke ili potoka' (Skok 1971–1974, I: 210).³ Imena *Br'ēžan/Br'ēžanka* te posvojni pridjev *br'ēški* potvrđeni su i u prvim naznakama mjesnoga govora Blaževaca, zabilježenim na terenu polovicom prošloga stoljeća (Barac i Finka 1965: 388), pa je za pretpostaviti da su mlađe inačice ušle u sustav već u novije vrijeme.⁴

2. Teorijska pozadina

2.1. Metodologija i cilj rada

Terensko istraživanje mjesnoga govora Blaževaca vršilo se u nekoliko navrata, u proljeće i ljeto 2014. godine, te u proljeće 2017. godine. Ispitanici su bili starije životne dobi, rođeni 30-ih i 40-ih godina prošloga stoljeća,⁵ izvorni govornici blaževskoga govora koji su cijeli život proveli u ispitivanome punktu, rođeni su u njem, i koji su cijeli život zaokupirani poljoprivredom i radom u mjesnoj pilani. Ovakav izbor govornika implicira istraživanje u okvirima strukturalističkoga

² Usp. primjerice govor susjednoga Lukovdola u kojem je najnovijim istraživanjima (Marinković 2015a) zabilježeno niz inovacija na fonološkoj i morfološkoj razini, a u Severinu na Kupi nije pronađen nijedan izvorni govornik koji bi zadovoljio barem većinu ustaljenih kriterija strukturalne dijalektologije.

³ Imenica *brijeg* u značenju 'obala rijeke ili potoka' sastavnicom je brojnih toponima na područjima koje presijecaju vodeni tokovi. Po *brēški* se govori i u Brežanima, selu smještenome nedaleko od Karlovca (Marinković 2015b: 80), a slični su toponimi karakteristični i za šire karlovačko četveroriječje: Mrežnički Brig, Podbrežje, Koranski Brijeg. *Breg* se u ovome značenju javlja već i u najstarijim pisanim spomenicima kajkavskoga književnoga jezika (Celinić 2010: 51). U svijesti ispitanih govornika u mjesnome govoru Blaževaca i dalje je prisutno analizirano značenje ovoga leksema, budući da je govornica prilikom opisivanja nekadašnjeg života bez zadržke izgovorila da su mladi i u prošlosti 'hod'ili se k'ūpat na br'ēk x K'upi'.

⁴ I *Hrvatski mjesni rječnik* bilježi samo mlađe inačice etnika i kтетика izvedenih od ovoga ojkonima (2016: 26).

⁵ Ispitanici su pristali sudjelovati u dijalektološkom istraživanju. Osim toga, usmeno su dali dozvolu da se podaci dobiveni istraživanjem koriste u znanstvene svrhe.

proučavanja organskih govora. Premda je i kod ovih ispitanika primijećen fenomen varijabilnosti, paralelni ostvaraji u ovome radu nisu proučavani u svjetlu kvantitativne analize, zbog stajališta o nužnosti bilježenja starijih inačica i težnje ka osvjetljavanju dijakronijske dimenzije ovoga govora. Budući da zbog neistraženosti nije poznat fonološki sustav ovoga idioma⁶ nije moguće ni vjerodostojno istraživanje njegove promjenjivosti: bez osnovnih podataka na razini sustava svako daljnje istraživanje koje podrazumijeva sociolingvistički pristup mjesnome govoru (ispitanici mlađe generacije, socijalna, spolna i druga raslojenost govornika, itd.) dalo bi površne i prije svega nekomparabilne rezultate.

Prvo terensko istraživanje provedeno je uglavnom pomoću Upitnika za Hrvatski jezični atlas,⁷ no tijekom rada i snimanja spontana govora uočeno je da neke osobi-

⁶ Monografski tipovi opisa pojedinih mjesnih govora još uvijek su u suvremenoj kroatističkoj misli postavljeni kao najvažniji zadatak hrvatske dijalektologije, pa i cjelokupnoga hrvatskoga jezikoslovlja (Lončarić 2013: 33–35). Uz to, obrada konkretnoga mjesnoga govora iz vizure dijalektologije kao sastavnice genetske lingvistike prema Brozoviću polazi upravo od opisa govora u njegovome prirodnome, organskom stanju, „bez kakva jačega utjecaja moderne civilizacije“ (Brozović 2004: 2). Međutim, čini se da u novije vrijeme ‘tradicionalni’ opisi mjesnih govora dolaze pod povećalo zbog sumnje u njihovu vjerodostojnost, budući da elementi koji su dijelom drugih idioma (razgovornih jezika, interdijalekata, specifičnih idioma raznih društvenih skupina i sl.) ne ulaze u glavnu analizu, što u konačnici stvara dojam ‘prešućivanja’ cjelokupne jezične zbilje jednoga mjesnoga idioma. No, u praksi različiti pristupi istome materijalu daju i različite rezultate. Zoran je primjer takve situacije mjesni govor Crikvenice koji je relevantno istražen s oba aspekta (genetskolingvističkog i sociolingvističkog), a njihovi se rezultati u mnogome ne podudaraju što zapravo samo potvrđuje Brozovićevu tezu da se radi o uobičajenom ishodu, a ne o manjkavosti bilo jedne, bilo druge discipline: „I drugdje po svijetu ima situacija u kojima genetskolingvistički i sociolingvistički pristup daju dijametralno suprotne rezultate. Ali nešto drugo ne treba ni očekivati – ako imamo dvije znanstvene discipline, s različitim kriterijima, ne treba očekivati jednake rezultate“ (2004: 10). U ovome radu apostrofirani su dvostruki odrazi polaznih fonoloških i morfoloških jedinica u govoru najstarijih govornika, dobiveni usmjerenim ispitivanjem, koji signaliziraju smjer budućih jezičnih promjena i koji su relevantni kriteriji pri dijalektološkim klasifikacijama, a rezultat su, dobrim dijelom, unutarjezičnoga razvoja, poput dvostrukoga odraza stražnjeg nazala: *r'ōka*, *m'ōš*, *z'ōp*, ali: *p'ūt*, *m'ūdər*. Pritom ipak valja naglasiti da su u slobodnome govoru registrirane i varijacije tipa *r'ōka* || *r'ūka*, *b'omo* || *b'udemo*. One ovdje nisu bile predmetom dubljeg interesa. Inodijalekatski utjecaji kod ispitanih su govornika još uvijek najrazvidniji na leksičkoj razini (*j'ēsix* || *'ost* 'ocat', *'oprava* || *x'aļina*, *f'ant* || *d'ečko*, itd.). U ovome istraživanju odabran je stoga prvi teorijski okvir, genetskolingvistički, uz svjesnost da varijantni oblici postoje i da naredna istraživanja trebaju ići u smjeru njihova bilježenja i kvantitativne, statističke obrade.

⁷ Za potrebe izrade disertacije Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje ustupio mi je popunjeni Upitnik za mjesni govor Lukovdola koji je polovicom prošloga stoljeća istraživala Vida Barac-Grum. Iz njega je ekscerptiran najveći dio pitanja za ispitivanje mjesnoga govora Blaževaca, posebice za pr-

ne (poput, primjerice, progresivnoga pomaka staroga cirkumfleksa) u spomenuto-me Upitniku ne pronalaze adekvatna pitanja, stoga su naredna prikupljanja građe vršena pomoću njegove dopunjene inačice, metodom neizravnog ispitivanja (Chambers i Trudgill 1998: 21).

U monografiji posvećenoj kajkavskima govorima zapadnog Gorskog kotara mjesni je govor Blaževaca (te ostalih susjednih punktova: Zaumol, Plemenitaš, Zapeć i Štefanci) određen pripadnošću zapadnome goranskome poddijalektu: „Sav preostali teren, već od Zaumola i Plemenitaša na zapad, pripada zapadnomu poddijalektu goranskog dijalekta“ (Lisac 2006: 11). Premda su svrstani u zapadni poddijalekt, ovi idiomi dosada ipak nisu bili predmetom iscrpnijih dijalektoloških istraživanja koja bi potkrijepila tu tezu. U ovome radu obrađen je stoga mjesni govor Blaževaca kao predstavnik navedene skupine govora razmještenih na sjeverozapadnome dijelu šireg lukovdolskog područja.⁸

Da bi se utvrdio status mjesnoga govora Blaževaca u svjetlu diobe goranskih kajkavskih govora istražena je njegova fonološka razina. Naglasak istraživanja stavljen je posebice na vokalizam i prozodiju, poštivajući kriterije dijalektološke klasifikacije (Brozović 1960). Dijakronijski pregled fonoloških jedinica izvodi se iz polaznoga starohrvatskog fonološkog sustava utvrđenoga u *Fonološkim opisima* (1981), osim kod nekih prozodijskih osobina čije porijeklo seže u praslavensko razdoblje.⁹ Osim toga, fonološkim kriterijima u ovome radu pridružen je i jedan mor-

va, preliminarna istraživanja. Ovom prilikom zahvaljujem Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje na dostupnome, digitaliziranome Upitniku.

⁸ Okolni govori (Plemenitaš, Štefanci, Zaumol i Zapeć) nisu bili u fokusu iscrpnijega terenskoga istraživanja, no prema iskazima ispitanika iz Blaževaca i nekolicine stanovnika navedenih selā, između tih mjesnih govora i mjesnoga govora Blaževaca nema bitnijih razlika. Za preciznije podatke valjalo bi ipak provesti dodatna istraživanja. Prema preliminarnim istraživanjima za potrebe izrade studije o istočnogoranskim govorima, a prema akcenatskim i vokalskim čimbenicima (progresivni pomak starih cirkumfleksa, duljenje akuta izvan ultime u dijelu primjera, brojne vokalske alternacije i dr.) utvrđeno je da navedeni idiomi ne pripadaju istočnogoranskome sustavu, stoga su izlučeni iz daljnje obrade i nisu ušli u korpus istočnogoranskih kajkavskih govora.

⁹ Riječ je o progresivnome pomaku staroga cirkumfleksa. Sve donedavno u hrvatskoj je literaturi, zbog nedostatne istraženosti terena, ova metataksa smatrana sastavnicom fonoloških sustava isključivo slovenskih mjesnih govora, pa je kao takva bila i opisana u kronologiji samo slovenskih akcenatskih pojava, a njena provedba datirana je koncem prvog tisućljeća (Ramovš 1997: 510). Međutim, danas je hrvatskoj dijalektologiji poznat daleko veći broj mjesnih govora smještenih na sjeverozapadnome luku Hrvatske, počev od zapadnomeđimurskih kajkavskih govora pa sve do (sjevernih) buzetskih čakavskih govora, kojima je svojstvena ova akcenatska pojava (Celinić i Menac-Mihalić 2017). Naredna istraživanja potvrdit će, sasvim sigurno, da ova izoglosa obuhvaća još veći broj hrvatskih govora, što dokazuje da ona nije razlučnicom hrvatskih i slovenskih govora, odnosno

fološki, tip imeničke deklinacije imenica sviju triju vrsta. Prema naznakama iz dosadašnje literature ovaj idiom, pozicioniran na prijelaznome području dvaju goranskih kajkavskih sustava, istočnoga i zapadnoga, ima elemente i jednog i drugog. Cilj je ovoga rada stoga kroz kombinaciju svih čimbenika, i fonoloških i morfoloških, utvrđivanje pripadnosti mjesnoga govora Blaževaca hijerarhijski višemu sustavu. Iako primarno nije komparativnoga karaktera, u radu se gdje gdje donose bilješke o pojedinim osobinama nekih zapadnogoranskih te nekih istočnogoranskih govora,¹⁰ u svrhu prikaza najvažnijih izoglosa te stvaranja jasnije predodžbe o prirodi analiziranog govora.

2.2. Dosadašnja dijalektološka istraživanja

Prva obilježja mjesnoga govora Blaževca poznata su nam još polovicom prošloga stoljeća, zahvaljujući dijalektološkim ekspedicijama koje su diljem Gorskoga kotara provodili Božidar Finka i Vida Barac-Grum. U zajedničkome radu iz 1965. Finka i Barac-Grum utvrđuju da se na sjeverozapadu od Lukovdola nalaze sela Zaumol, Plemenitaši i Blaževci „koja po svojim morfološkim, leksičkim, a naročito fonetskim osobinama čine zaseban govorni tip“ (1965: 387). Punkt Blaževci bio je i njima u fokusu interesa, no u spomenutoj raspravi donose samo kratke naznake govora, bez obrazloženja što taj govor i njemu susjedne govore čini razlikovnim u odnosu na lukovdolsku skupinu govora. U obradi prozodije spominju se četiri akcenta, no tu je vjerojatno riječ o fonetskoj razini govora i tadašnjim uzusima dijalektoloških opisa. U kratkoj analizi vokalizma primijetili su da je vokalski sustav govora Blaževaca „veoma bogat i raznolik: isti glas realizira se u nekoliko varijanata, od kojih su neke toliko udaljene od osnovnoga glasa da lako prelaze u drugi glas“ (1965: 388). Iako se u suautorstvu s Barac-Grum bavio ovim govorom, Božidar Finka (1974) u svojoj ga podjeli goranske kajkavštine na osam dijalekatskih tipova (lukovdolski, skradski, ravnogorski, delnički, brodskokupski, gerovsko-čabarski,

da ona sama po sebi nije pokazatelj pripadnosti kojega mjesnoga idioma bilo slovenskome bilo hrvatskome sustavu. Stoga bi ju ubuduće kod određivanja polaznih akcenatskih sustava kajkavskih i nekih čakavskih govora smještenih na sjeveru cjelokupnoga čakavskoga teritorija (Buzet, zaleđe Rijeke) valjalo uzeti u obzir.

¹⁰ Glavna je referenca zapadnogoranskog poddijalekta monografija o dvama govorima, delničkoga i govora Gornjih Turni (Lisac 2006). Uz to, za usporedbu su korišteni i recentni podaci o mjesnome govoru Broda na Kupi (Lisac 2000), mjesnim govorima Čabra, Tršća i Prezida (Malnar 2012) te o govoru Crnog Luga (Kovač i Malnar Jurišić 2016). Istočnogoranski govori u novije su vrijeme dobili svoj opis i klasifikaciju u disertaciji *Fonologija i morfologija istočnogoranskih kajkavskih govora* (Marinković 2015a).

lokvarsko-fužinarski i prezidanski) dalje ne spominje, što daje naslutiti da se sâm govor ne uklapa ni u jedan od nabrojanih tipova.

U monografiji iz 1993. Barac-Grum pri analizi vokalizma ovih govora donosi primjere iz Plemenitaša i načelno zaključuje da su to „govori [mjesni govori Blaževaca, Plemenitaša i Zaumola, op.a.] koji, s jedne strane, pokazuju određenu fonološku bliskost s kajkavskim govorima lukovdolskoga tipa, ali s druge strane udaljuju se od njih sa svojim mogućnostima različitih vokalnih alternacija. Ta druga njihova osobitost veže ih uz najveći dio zapadnih gorskokotarskih govora. Takvim svojim osobinama ovaj tip govora prijelazan je u smislu osnovne fonološke pripadnosti gorskokotarskom kajkavskom istočnom makrosustavu, ali s dodatnim osobitostima, do kojih dolazi zbog miješanja govora s različitim genetskim bazama u njegovu zakruženju“ (Barac-Grum 1993: 43–44). U nastavku rada pri obradi konsonantizma, prozodije i morfologije (kajkavskih i čakavskih) govora Gorskoga kotara Barac-Grum izostavlja ove govore, obrazlažući takav postupak nejasnom tvrdnjom da „ovaj govorni sustav i ne pripada gorskokotarskima (...)“ (1993: 30, 46).

Kako je već naznačeno, u novije vrijeme mjesni je govor Blaževaca pripojen zapadnome poddijalektu kajkavskoga goranskoga dijalekta (Lisac 2006: 11). Budući da stariji izvori ostavljaju brojna pitanja o jezičnome identitetu ovoga govora otvorenima, a novija djela pišu o njegovoj pripadnosti zapadnogoranskome sustavu bez egzaktnijih potvrda, nametnula se potreba za ovjeravanjem početnih pretpostavki, skupljanjem opsežnije građe te izradom fonološkoga i, manjim dijelom, morfološkoga opisa ovoga govora.

3. Fonologija

3.1. Vokali

3.1.1. *Inventar, realizacija i distribucija vokala*

Inventar vokalskoga sustava je monofonški, kao što je prikazano na slici 2.

Silabemi su *i* i *ṛ*. Diftonške realizacije nisu zabilježene. Fonemi /*ē*/ i /*ō*/ izgovaraju se veoma zatvoreno. U nenaglašenome slogu fonem /*i*/ može se ostvariti kao *y* [*kypṛili* ‘kupili, pr. r. m. mn.’, *syšṛilo* ‘sušilo’, *tūdy* ‘također’]. Inventar kratkoga i nenaglašenoga sloga čini /*e*/ čija realizacija pokriva raspon od otvorene do zatvorene varijante: [*večṛer*, *žbṛel* ‘luk’].

Dugi naglašeni slog		Kratki naglašeni slog		Kratki nenaglašeni slog		
<i>ī</i>	<i>ū</i>	<i>i</i>	<i>u</i>	<i>i</i>		<i>u</i>
<i>ē</i>	<i>ō</i>	<i>e</i>	<i>o</i>	<i>e</i>	<i>ə</i>	<i>o</i>
<i>ĕ</i>	<i>ĕ</i>					
<i>ā</i>		<i>a</i>			<i>a</i>	

Slika 2. Inventar vokalskog sustava

Uz vokale prednjeg i stražnjeg niza, dugi vokalizam na fonetskoj razini karakterizira i labijaliziran vokal /ū/ koji je u govoru Blaževaca potvrđen u dvama slučajevima: *xrūška* i *klabūk* 'sljemenski crijep, sljemenjak'.¹¹ Vokal /ā/ često se izgovara zatvoreno, kao [ā̄], osobito u pozicijama naknadnoga duljenja: [*brāta* G jd., *māgla*] (v. točku 3.3.1.) U nenaglašenome sustavu fonem /ə/ stoji u jednosmjernoj opoziciji s vokalom *a*, što se grafički može prikazati kao /ə/ † /a/ (usp. Brozović 1973: 9), odnosno –/ə/ se može zamijeniti s *a*, dok obrnuto to nije slučaj: [*zagōzđac* || *zagōzđac*] 'željezni klin'.

Distribucija vokala uglavnom je slobodna, uz nekoliko zabilježenih ograničenja te vokalskih alternacija. Ispred odraza polaznih vokala **u*-/**ū*- te **o*-/**ō*- u inicijalnome položaju dolazi protetsko *v*: *v'ūsta*, *v'ira* 'ura', *v'ēxo* 'uho', *v'ūjȁc*, *v'ūjna*, *vuč'tila* pr. r. ž. jd.; *v'ōsko* 'usko'. Proteza ostaje i nakon prefiksacije osnovne riječi: *nav'učit*, *nač'tila*.

Mjesni govor Blaževaca karakteriziraju dvije vokalske zamjene (*o* → *a*, *u* → *i*), funkcionalne u svima pozicijama, naglašenim i nenaglašenim. Vokal *o* u prednaglasnom je položaju tako zamijenjen vokalom *a*: *dam'ūx* 'kod kuće', *nas'ēča* 'trudna', *nac'ū* 'noćas', *klab'ūk*, *kak'ūš* 'kokoš', *kak'ūt* 'kokot', *mat'ika*, *nasn'ica*,

¹¹ Rasprostranje centraliziranih odraza praslavenskoga **u* Vermeer (1979: 173) prikazuje u obliku bumeranga čije linije ocrtavaju smjer Istra – Prekomurje – slavonska Posavina. Na zapadnome kraju te izoglose upravo je usko područje oko Blaževaca granično: u govoru Lukovdola, te istočnijim govorima ta inovacija nije potvrđena. Prema građi iz studije Vide Barac-Grum (1981: 300) Vermeer zaključuje da palatalizirano *l* u primjerima *pl'u:k*, *gl'u:xi*, *lukofčan* svjedoči o nekadašnjem *ū* u govoru Močila. Također prema monografiji Barac-Grum (1993: 143) i Pronk donosi isti zaključak za istočnogoranske govore na temelju primjera *Ľukovdol*, *Ľuk* i *slūžila* (2010: 110). Novija eliminacija labijalnih vokala u kajkavskim govorima, prema Vermeerovoj pretpostavci, dogodila se pod pritiskom nekajkavskih doseljenika u kajkavske krajeve.

pand'ēļak. Ova je alternacija, u dijalektološkoj literaturi poznata i kao 'akanje', potvrđena i u dugim naglašenim slogovima u ograničenom broju primjera s pomakom naglaska: *'āna* 'ona', *s 'ānom r'ōkom*, *t'ābo* I jd. 'tobom', *s'ābo* I jd. 'sobom'. Zamjena *u* → *i* moguća je u svima položajima: *v'ira* 'sat', *skix'āla* pr. r. 'skuhala', *s'ixo*, *s'iša*, *ob'ila* pr. r. 'obula'. Nerijetko se vokal /i/ u ovoj alternaciji realizira dosta centralnije (v. prvi odlomak ovoga poglavlja).

Zamjena *pro-* > *pre-* potvrđena je u sljedećim primjerima: *spr'ēvot* 'sprovod', *prec'ēdit* 'procijediti', *preb'ādat* 'probadati', *prep'ūxa/rep'ixa* 'propuše, 3. jd. pz.', *prepiš'tje* 'propisuje, 3. jd. pz.'. Kontinuanta etimološkoga **ō* u dijelu primjera zatvara se do vokala *ū* (*ō* > *ū*)¹²: *p'ūjdemo* 1. mn. pz., *sn'ūči* 'sinoć', *n'ūs*, *k'ūst*, *gr'ūbļe*, *j'ūkat*, *'ūn*.¹³ Osim toga, opservirani su i primjeri u kojima se ta zamjena nije dogodila: *m'ōst*, *v'ōs* 'voz sijena', *gr'ōzje*.

3.1.2. Podrijetlo vokala

U ovome odjeljku donosimo pregled podrijetla naglašenih (tablica 1) i nenaglašenih vokala (tablica 2).

¹² Daljnje zatvaranje fonema **ō* (*ō* > *ū*) objašnjava se u literaturi praznim mjestom koje je nastalo na mjestu starog **u* nakon pomaka u **ū* (Ivić 1968: 60). Nakon pregleda rasprostranjenosti te izoglose u gorskokotarskim govorima Pronk pokazuje da se uistinu razvoj *ō* > *ū* javlja u onim kajkavskim govorima Gorskoga kotara kod kojih nije potvrđen tercijaran vokalski pomak *ū* > *u* (2010: 121).

¹³ Potonja su dva primjera prijeporna zbog više mogućnosti tumačenja: glagol *j'ūkat* onomatopejskog je postanja, dok je zatvaranje vokala uz nazale (**un*, **una*, itd.) osobinom brojnih hrvatskih govora (usp. npr. Marinković 2015b: 88). U ostalima navedenima primjerima polazišnim vokalom smatra se dugo *o* (**ō*): imenica **grōblje* 'školski' je primjer kajkavskoga neoakuta (Ivšić 1936: 72), a sve Ivšićeve morfološko-tvorbene pozicije u kojima se javljaju novi dugi naglasci (neocirkumfleks i neoakut) pri opisima kajkavskih govora smatraju se polazno dugo naglašenima. Kod ostatka primjera radi se o kontrakcijskome i kompenzacijskome duljenju.

Tablica 1. Naglašeni vokali

ī	< ī: <i>bol'ī</i> 3. jd. pz., <i>kos'tiš</i> 2. jd. pz., <i>lov'īla</i> pr. r. ž. jd., <i>dob'īla</i> pr. r. ž. jd., <i>s'īn</i> , <i>č'ī' k'ei'</i> , <i>pap'īr</i> , <i>ž'īvet</i> inf.
	< ū: <i>s'īša</i> , <i>s'īxo</i> , <i>v'īr</i> G mn., <i>ob'īla</i> pr. r. ž. jd. 'obula'
	< ě u <i>l'īvat</i> inf.
i	< i: <i>sl'īva</i> , <i>kor'īto</i> , <i>n'īšče</i> 'nitko', <i>č'ība</i> 'kokoš', <i>kopr'īva</i> , <i>čet'iri</i> , <i>šen'ica</i>
	< ě u: <i>t'īrat</i> , <i>b'īžat</i> inf.
	< u u: <i>v'īra</i>
ē	< ē: <i>m'ēļa</i> , <i>ves'ēļe</i> , <i>s'ēdmi</i>
	< ě: <i>m'ēx</i> , <i>b'ēl</i> , <i>c'ēstar</i> , <i>br'ēk</i> , <i>t'ēsto</i> , <i>v'ēnac</i> 'vijenac', <i>zv'ēzda</i>
	< ě: <i>m'ēso</i> , <i>gov'ēdina</i> , <i>p'ētək</i>
	< u <i>c'ērka</i> (< * <i>crьky</i>)
	< e pri progresivnom pomaku cirkumfleksa: <i>pep'ēl</i> , <i>več'ēr</i> , <i>jes'ēni</i> G jd.
ĕ	< sekundarno naglašenog, naknadno produljenog <i>ĕ</i> : <i>j'ĕzik</i> , <i>j'ĕčmen</i>
	< sekundarno naglašenog, naknadno produljenog <i>e</i> : <i>s'ĕstra</i> , <i>ž'ĕna</i> , <i>reš'ĕto</i> , <i>s'ĕlo</i>
	< sekundarno naglašenog, naknadno produljenog <i>ə</i> : DL jd. <i>m'ĕni</i>
	< u sastavu staroga prefiksa * <i>və</i> ¹⁴ : <i>V'ĕzəm</i> 'Uskrs', <i>v'ĕžgi</i> 'upali' 2. jd. imp., <i>v'ĕn</i>
	< u sastavu staroga prefiksa * <i>u</i> :- <i>v'ĕdrit</i> 'udariti'
	< na tercijernom naglasnom mjestu, pri regresivnom pomaku akcenta s ultime na polazno <i>ū</i> : <i>v'ĕxo</i> 'uho'
e	< ě: <i>l'eto</i> , <i>d'elo</i> , <i>v'etər</i> , <i>d'eca</i> , <i>m'esto</i>
	< e: <i>ž'ep</i> , <i>d'evet</i>
	< ě: <i>v'eč</i> 'više', <i>z'et</i> 'zet'
	< a uz tautosilabički sonant <i>j</i> (koji u potom ispada): <i>k'e</i> 'što'
ā	< ā: <i>ot'āva</i> , <i>kol'āč</i> , <i>tr'āva</i> , <i>kr'āf</i> G mn.
	< ā: <i>d'ān</i> , <i>l'āš</i> , <i>p'ān</i> , <i>t'āst</i> , <i>m'ānom</i> I jd., <i>sest'ār</i> G mn.
	< sekundarno naglašenog, naknadno produljenog <i>ə</i> : <i>m'āgla</i> , <i>d'āska</i> , <i>sn'āxa</i>
	< produženog primarno naglašenog kratkog <i>a</i> u nezadnjem slogu: <i>kr'āva</i> , <i>m'āti</i> , <i>m'āčka</i> , <i>lop'āta</i>
a	< a: <i>dl'an</i> , <i>br'at</i> , <i>koš'ara</i> , <i>ž'aba</i> , <i>seļ'ani</i> ¹⁵
	< ə: <i>d'aš</i> , <i>p'as</i> , <i>m'aša</i> , <i>č'abər</i> , <i>k'ade</i> 'gdje', <i>v'aļe</i> 'odmah', <i>nat'ašče</i>
ō	< sekundarno naglašenog, naknadno produženog <i>o</i> : <i>sir'ōta</i> , ¹⁶ <i>n'ōga</i> , <i>d'ōbro</i> , <i>v'ōda</i>

¹⁴ U sekvenci *vĕ-* u ovim su se primjerima izjednačili polazni prefiksi **və*- i **u*-. Jednačenja kontinuanata ovih polaznih jedinica na prostoru gorskotarskih kajkavskih govora zamijetio je još Pavle Ivić (1961: 193).

¹⁵ porugljivo za stanovnike obližnjega Plemenitaša

ō	< <i>ō</i> : <i>l'ōf</i> , <i>m'ōst</i> , <i>k'ōža</i> , <i>sv'ōra</i> , <i>'ōkna</i> N mn. u dijelu primjera
	< <i>ō</i> : <i>z'ōp</i> , <i>m'ōš</i> , <i>p'ōpak</i> , <i>r'ōka</i> , <i>vr'ōča</i> , <i>t'ōp</i> , <i>k'ōt</i>
o	< <i>o</i> : <i>st'ol</i> , <i>k'oň</i> , <i>'oko</i> , <i>pot'oku</i> D jd.
	< <i>o</i> : <i>b'om</i> 'budem', <i>s'o</i> 3. mn. pz. od 'biti', <i>t'oča</i> , <i>g'oba</i> 'gljiva koja raste na stablu' u dijelu primjera
	< <i>ə</i> u <i>st'oza</i>
ū	< <i>ū</i> : <i>kl'ūč</i> , <i>tr'ūcat</i> inf. 'predbacivati', <i>l'ūč</i> 'svjetlo', <i>dr'ūgi</i> , <i>mex'ūr</i> , <i>min'ūt</i> G mn.
	< <i>ō</i> : <i>kr'ūk</i> , <i>m'ūdər</i> , <i>p'ūt</i> , <i>t'ūga</i>
	< <i>ī</i> : <i>k'ūk</i> , <i>ž'ūt</i> , <i>v'ūk</i> , <i>p'ūš</i> , <i>č'ūn</i> 'čamac', <i>ž'ūč</i> , <i>s'ūnce</i> , <i>t'ūčem</i> 1. jd. pz., <i>ž'ūna</i> , <i>v'ūčo</i> 3. mn. pz.
	< <i>ō</i> : <i>n'ūs</i> , <i>k'ūst</i> , <i>p'ūjdem</i> u dijelu primjera
	< <i>o</i> pri progresivnom pomaku cirkumfleksa: <i>kak'ūš</i> , <i>ok'ūli</i>
	< <i>o</i> pri progresivnom pomaku cirkumfleksa: <i>gol'ūp</i>
u	< <i>u</i> : <i>južina</i> 'ručak', <i>b'ukva</i> , <i>r'upica</i> , <i>p'ustil</i> pr. r.
	< <i>ī</i> : <i>s'ūza</i> , <i>b'uxa</i> , <i>p'un</i> , <i>m'učat</i> , <i>p'unica</i> , <i>d'ugo</i> , <i>p'ux</i> , <i>v'uxko</i> 'vlažno'
	< <i>o</i> : <i>k'upina</i> , <i>p'uca</i> 'dugme', <i>kl'upko</i> u dijelu primjera
	< <i>o</i> na tercijarnom naglasnom mjestu: <i>'uči</i>
ř	< <i>ř</i> : <i>št'řpčit</i> inf. 'biti nervozan', <i>sk'řknit se</i> inf. 'ohladiti se i stisnuti (o juhi)'
ř̄	< <i>ř̄</i> : <i>s'řp</i> , <i>čet'řtək</i>

¹⁶ U literaturi koja se bavi problematikom goranske akcentuacije ovaj se lik s dugim medijalnim vokalom *ō* u nekim goranskim govorima (Gornji Turni) tumači i kao primjer progresivnog pomaka dugoga cirkumfleksa, od polaznoga akuzativa jednine: < **sīrotq* (Pronk 2010: 101). U ovome opisu lik *sir'ōta* u mjesnome govoru Blaževaca tumači se kao odraz staroga nominativa (< **sīrotā*), odnosno dugi medijalni vokal promatra se u svjetlu naknadnoga duljenja nakon regresivnog pomaka sili-ne s ultime. Prema drugim primjerima s progresivnim pomakom cirkumfleksa, polazno nenaglašeno **o* nakon metatakse zatvara se do vokala *ū* (*kak'ūš*), što kod leksema 'sirota' nije slučaj.

Tablica 2. Nenaglašeni vokali

i	< i: skriv'ale pr. r., p'asi N mn. 'psi', č'ukica 'jezgra oraha'; DL jd. imenica e- vrste ¹⁷ (i zamjenica koje se sklanjaju po imeničkoj sklonidbi): u šk'ōli, na n'ivi, t'ēbi
	< u sufixu ni prema *ny u glagola II. vrste: d'ignit, m'aknit, š'apnit, kl'eknit
e	< e: s'ūnce, m'ōrje
	< ě: sed'ī 3. jd. pz., j'utre, det'eta G jd., mlekar'ica, v'idet inf., ž'tvet inf.
	< ę: vr'ēme, s'eme, 'ime; NAV mn. r'ōže, č'er'ēšne
	< i u les'ica 'lisica'
a	< a: br'eza, dl'aka, k'ōža
	< akanjem: nac'ū, mat'ika, klab'ūk
o	< o: kob'ila, kopr'iva, kr'īlo
	< o: rok'ami I mn., mošk'ī; u A jd. imenica e-vrste te u A jd. pridjevska- zamjeničke sklonidbe ženskoga roda: d'eco, gl'āvo, t'ōrbo; l'ēpo, sv'ojo, m'ojo, on'akovo; u 3. mn. pz. b'odo, d'ēlado, kup'ūjo, sp'īdo
	< ě u primjeru č'l'ōvok 'čovjek'
u	< u: v'ānkuš, krump'īr, s'īnu D jd.
	< ŷ: j'ābuka j'abuka, dub'īna
	< o: sus'ēda, kud'ēla, sub'ota
ə	< ə: l'akət, tr'ūpəc, c'ūcək, vr'ābəc, zl'ātən, n'īsəm, op'āļək 'pauk', r'ēbər G mn.
r	< polaznog slijeda ər: gr'abr, m'okr, n'ōtr

3.1. Nevokali

3.1.1. Inventar, realizacija i distribucija nevokala

Konsonantski sustav mjesnoga govora Blaževaca ima 23 fonema, kako je prikazano na slici 3. Dočetno -l realizira se kao dvousnjeni spirant -u u nekoliko frekventnih radnih pridjeva m. r. [bū, dēlau], no realizacija se ne javlja dosljedno te su mnogo češći primjeri s nepromijenjenim -l: pr'tišəl, 'īskal, ogov'āral, p'ōsəl, st'ol, v'ol.

¹⁷ Budući da se ne može sa sigurnošću utvrditi radi li se ovdje o kontinuantama polaznoga morfema palatalne (< *-i) ili nepalatalne (< *-ě) inačice glavne promjene imenica ženskoga roda, opcionalno se može govoriti i o ikavskome odrazu jata. Ista se dvojba nameće i kod nekih odraza glavne promjene imenica muškoga i srednjeg roda (v. u nastavku poglavlje o morfologiji). Međutim, budući da su u suvremenom mjesnom govoru Blaževaca ikavski odraza jata rijetki (postojeći pripadaju skupini tzv. stalnih ikavizama, Zečević 1993: 15), u ovome se radu vokal /i/ u sklopu današnjih potvrđenih morfema obrađuje pod pretpostavkom da u DL jd. imenica ženskoga roda te u L jd. imenica m. i s. roda kontinuiraju polazne morfeme palatalnih promjena.

sonanti			opstruenti			
<i>v</i>		<i>m</i>	<i>p</i>	<i>b</i>	<i>f</i>	
	<i>l</i>	<i>r</i>	<i>t</i>	<i>d</i>		
<i>j</i>	<i>ʃ</i>	<i>ń</i>	<i>c</i>		<i>s</i>	<i>z</i>
			<i>č</i>	<i>ž</i>	<i>š</i>	<i>ž</i>
			<i>k</i>	<i>g</i>	<i>x</i>	

Slika 3. Inventar konsonantskog sustava

Uz zamjenu finalnih zvučnih konsonanta bezvučnima (*žl'ēp*, *br'ōt*, *skr'ōs*, *ml'ādeš*) te sonanta *v* šumnikom *f* ispred bezvučnih opstruentata i na kraju riječi (*žerj'āfka*, *zdr'af*), u mjesnome je govoru Blaževaca u dočetnoj poziciji zabilježena zamjena okluziva /g/ frikativom /x/, iako oni ne tvore zvučno-bezvučni opozicijski par: *iz M'āle Dr'āx* (< *M'āle Dr'age*, top.), *tr'āx*, *vr'āx*.

Na mjestu starih prefikasa **u-* i **və-* dolaze dva odraza. Češći je sonant *v* koji se ispred bezvučnih suglasnika mijenja frikativom *f*: *v'nuk*, *fkr'al* pr. r., *f'opil* pr. r. Disimilacijom pred labijalnim konsonantima *m* i *b* sonant *v* mijenja se velarnim *x* (*xm'īla* 'umila', < **umýti*; *xb'īje* 'ubije', < **ubíti*) koji se u potvrđenim oblicima glagola 'umrijeti' realizira kao *ɣ*: [*ɣmr'ēt* inf., *ɣm'īla* 'umrla']. Drugi je odraz sekvenca *vē-*: *V'ēzəm* 'Uskrs', *v'ēžgi* 'upali' 2. jd. imp., *v'ēn*, *v'ēdrit* 'udariti'. Na mjestu ishodišnoga prijedloga **və* potvrđen je sonant *v* te slijed *vu*: *f Slov'ēniji*, *v'ū me*.

Sonant *l* se pred vokalima *ū* i *u* (u dijelu primjera) zamjenjuje palatalnim *ʃ*: *gl'ūx*, *Łukofč'ani*, *š'ūžit*, *š'ūšat*, ali: *pl'ūča*. Razvoj **r* > *rj* potvrđen je samo u riječi *m'ōrje*, inače je *b'ura*, *d'oktora* G jd., *zagov'ārat*. Ishodišni **l* i **ń* nisu se depalatalizirali (*k'ūč*, *ń'iva*), a nije potvrđena ni anticipacija palatalnog elementa: *ned'eļa*, *k'oń*, *p'āń*. Fonem *x* dobro se čuva u svim pozicijama: *x'iša*, *m'ajxen*, *gr'ēx*. Stara se suglasnička skupina *čr-* ne mijenja: *č'rf*, *č'rn*, *čr'ēvo*. U polaznu skupinu *žr-* umeće se dental *d*: *ždr'ēbe*, *ždr'ēlo*.

Nadalje, finalno *-m* u gramatičkim nastavcima i u nepromjenjivim riječima ne prelazi u *-n*¹⁸: *s'edəm*, *'osəm*, *n'īsəm*.

¹⁸ Usp. primjerice *o:sən*, *misljn*, *š člove:kon* u govoru Broda na Kupi (Lisac 2000: 32), *s'iden*, *t'an* u govoru Tršća i Čabra (Malnar 2012: 102) te *gl'ēdan*, *m'ōreŋ* u govoru Crnoga Luga (Kovač i Malnar Jurišić 2016: 496).

3.1.2. Podrijetlo nevakala

Polazni, opsl. **t* (psl. **tj*) izjednačio se sa starim **č* u afrikati *č*: *čet'iri*, *č'udo*; *sv'ēča*, *n'ōč*, *m'āčexa*. Sekundarna skupina **taj* ostaje nepromijenjena: *t'ṛtje*. Suglasnik **d* dao je *j* (*m'ēja*, *s'aja*), a sekundarna skupina **daj* > *ž* (*rož'āk*, *pos'ōže*). Suglasnički skup *st* (< **stj* = **skj*) dao je suglasničku skupinu *šč*: *dvor'išče*, *prošč'ēne*, *šč'āp*, *g'uščer*. Ta je suglasnička skupina rezultat i stapanja suglasnika u sekundarne skupu *stj* (< **staj*) – I jd: *k'oščom*, *m'aščom*. Skup *zd* (< **zjd* = **zgj*) dao je *žd*, s ispadanjem finalnog konsonanta i zamjenom zvučnoga *ž* bezvučnim *š*: *d'aš*. Primjer je čuvanja nepromijenjene sekundarne skupine *zdj* s ispadanjem dentala *d* imenica *gr'ōzje*.

Tablica 3. Podrijetlo nevakala

v	< u NV jd. u imenicama ishodišne v-promjene analogijom prema kosim padežima: <i>svek'ŕva</i> , <i>br'eskva</i>
	< inicijalnog <i>və</i> :- <i>vn'uk</i> , <i>vd'at</i> inf., <i>vr'eknit</i> inf.
j	< <i>i</i> u skupini <i>jd</i> u prezentskoj i imperativnoj osnovi glagola prefiguriranih od glagola <i>iči</i> te u skupini <i>jt</i> u infinitivnoj osnovi tih glagola: <i>p'ūjdem</i> 1. jd. pz., <i>z'āj</i> 'unići'
	< <i>e</i> u <i>dv'ajset</i>
l	< <i>l</i> ispred <i>ū</i> i <i>u</i> : <i>šl'ūžit</i> , <i>šl'ušat</i> inf.
	< <i>l</i> asimilacijom ispred <i>n</i> u <i>bejn'āk</i> 'bjelanjak'
	< <i>l</i> u skupu <i>lě</i> u prilogu <i>v'aŕe</i> 'odmah'
	< sekundarnoga skupa <i>laj</i> : <i>z'ēle</i> , <i>ves'ēje</i>
n	< sekundarnoga skupa <i>naj</i> : <i>venč'āne</i> , <i>gr'āne</i> , <i>peruš'tne</i> 'komušina kukuruza'
	< nazala <i>n</i> u suglasničkome skupu <i>gn</i> u primjerima <i>gn'ēzdo</i> , <i>gn'ōj</i> , <i>gn'ūsən</i>
f	< od skupa <i>xv</i> - u <i>fāla</i>
	< od skupa <i>-pv</i> - u: <i>'ufat se</i> , <i>'ufaŕe</i>
	< u posuđenicama: <i>fam'ēlija</i> , <i>f'irunga</i> , <i>poŕurit</i> inf.
c	< <i>č</i> u starome skupu <i>čr</i> : <i>c'ŕven</i> , <i>c'ŕvenkast</i>
č	< najnovijim jotovanjem u riječi <i>č'edən</i> 'tjedan' (Skok, III, 431)
ž	< u posuđenicama <i>ž'āk</i> , <i>Maž'ār</i> , <i>'anžel</i> , <i>ž'ubər</i>
š	< <i>č</i> u <i>n'iš</i> , <i>p'ošten</i>
	< <i>x</i> asimilacijom u <i>šč'ēra</i> 'jučer' (< * <i>vščera</i>), <i>n'išče</i> 'nitko'
	< <i>s</i> asimilacijom prema mjestu tvorbe: <i>š n'ōm</i> , <i>išč'tinat</i> (<i>z > s > š</i>) inf. 'komadati prstima', <i>šl'ūžit</i> , <i>šl'ušat</i>
ž	< u riječima stranoga podrijetla: <i>ž'ep</i> , <i>ž'igerica</i>
	< <i>z</i> asimilacijom prema mjestu tvorbe: <i>bež n'ega</i> , <i>č'izma</i>
x	< <i>k</i> : <i>ž'uxka</i> , <i>x K'upi</i> D jd.
b	< <i>v</i> u <i>j'āzbəc</i> 'jazavac'

Fonemi /v, j, l, ʎ, r, m, n, ŋ, p, b, t, d, c, s, z, š, ž, k, g, x/ potječu od odgovarajućih fonema ishodišnoga sustava. Osim toga, u tablici 3 prikazane su posebnosti u povijesnome razvoju nevakala.

3.3. Prozodija

3.3.1. Inventar, realizacija i distribucija prozodema

Inventar prozodema mjesnoga govora Blaževaca čine dva naglasaka, dugi i kratki, te nenaglašena kračina, odnosno, fonološki su relevantna prozodijska obilježja mjesto akcenta i kvantiteta naglašenih silabema, a nenaglašene su dužine eliminirane. U pojedinim primjerima slog može biti naglašen i dugim i kratkim naglaskom što ukazuje na začetak procesa utrnuća kvantitativnih opreka, posebice u jedinome slogu, no metodom komutacije utvrđeno je da su kvantitativne razlike još uvijek očuvane¹⁹: *p'ast* 'pasti, svr.' – *p'āst* 'pasti stoku, nesvr.', *r'iba* 'riba' – *r'ība* 3. jd. pz. od *r'ībat*, *p'ita* 'pita' – *p'īta* 3. jd. pz. od *p'ītat*, itd. Prema vlastitim slušnim opažanjima, dugi se naglasak ostvaruje većinom silazno, no nerijetko se čuje i ravan ton. Uzlazna je intonacija češća u nezadnjim slogovima, no zbog nedostatka opreke nije fonološki relevantna. Kratki se naglasak realizira i u tromoj inačici.

Naglašeni mogu biti svi vokali te slogotvorno *r*: *j'ablanica* 'božićna jelka', *obl'ākof* G mn., *br'eja*, *ždr'ēbe*, *j'ēzik*, *r'oglice*, *r'ōža*, *'ōtac*, *ž'uxko*, *v'ūčeš*, *divan'ili* pr. r., *v'īno*, *p'γsti*, *p'γt* 'teret'.

Svaki slog u riječi može biti naglašen, uključujući i zadnji.

Kratki naglasak dolazi u:

- (a) jedinom i, rjeđe, posljednjem slogu; kratki naglasak stoji na zatvorenoj ultimim u posuđenicama: *d'aš* 'kiša', *gv'ant* 'rublje', *f'ant*, *dl'an*, *praktik'ant*, *rev'anš*,
- (b) inicijalnom: *'iše* 'još', *kl'afrasta* 'pričljiva', *č'iba* 'kokoš', *t'isto* 'tu', *ž'upa* 'juha' i
- (c) medijalnom: *sub'ota*, *les'ica*, *kul'iko*, *brezov'ača* 'brezova šiba', *det'etom* I jd., *pristup'ačno*.

¹⁹ Prema dosadašnjim istraživanjima, u zapadnogorskokotarskim govorima kvantitativne su opreke gotovo potpuno utrnute u mjesnome govoru Prezida (Barac-Grum 1993: 130; Malnar 2012: 124), dok se u ostalim govorima ta tendencija tek nazire (Lisac 2006; Kovač i Malnar Jurišić 2016).

Dugi naglasak dolazi u :

- (a) jedinom i posljednjem slogu: *v'ūk, gr'ēx, ov'āc* G mn., *kirij'āš, pokos'ī* 3. jd. pZ.,
- (b) inicijalnom: *j'ēsix* 'ocat', *žm'ūkļar, v'ōščit* 'priuštitu kome što', *sp'ēti* 'opet' i
- (c) medijalnom: *rež'īne* 'mahune', *mar'ēla* 'kišobran', *korom'āda* 'koraba'.

U govoru nema oksitoneze. S kratke otvorene ultime akcent se pomaknuo na prednaglasnu kračinu i naknadno produžio: *ž'ēna, m'āgla, d'āska, k'ōpal, n'ōga, m'ēja, d'ōbro, z'ōbat*. Pomakom siline s otvorene i zatvorene ultime na prednaglasnu dužinu nastaje dugi naglasak koji se realizira uglavnom uzlazno: *gl'āva, tr'āva, p'ētək, r'ōka*.

Primarni dugi i kratki cirkumfleks pomaknuli su se u dijelu primjera na naredni slog. U hrvatskoj su dijalektologiji aktualne dvije podjele mjesnih govora prema kriteriju progresivnoga pomaka starih praslavenskih cirkumfleksa. U prvoj se podjeli govori dijele u dvije skupine: prvoj pripadaju govori s općim pomakom, odnosno s pomakom i na otvoreni i na zatvoreni slog, dok u drugu skupinu ulaze oni mjesni govori u kojima je progresivna metataksa provedena samo na zatvorenu ultimtu (Celinić i Menac-Mihalić 2017: 94). Mjesni govor Blaževaca priključuje se ovdje prvoj skupini. Raščlamba svih tipova progresivnoga pomaka cirkumfleksa u novije je vrijeme provedena i u akcentološkoj monografiji Mate Kapovića (2015: 271). U ovoj je podjeli u obzir uzeto više kriterija koji se odnose na pomak prema otvorenoj ili zatvorenoj ultimtu te na pomak kratkoga ili dugoga polaznoga cirkumfleksa. Od svih navedenih praslavenskih tipova (njih devet), u suvremenom su mjesnome govoru Blaževaca tako potvrđena tri: pomak kratkoga cirkumfleksa na zatvorenu i otvorenu ultimtu te pomak istoga naglasaka na unutrašnji slog.

Pomaknuti naglasci na zatvorenome slogu većinom ostaju, dok o njihovome nekadašnjem položaju u otvorenim slogovima danas svjedoče vokalske karakteristike: *dam'ūx* 'kod kuće', *kak'ūt, kak'ūs, goll'ūp, obl'āk, pep'ēl, več'ēr; uči* 'oči', *v'ēxo* 'uho'.²⁰ Pomak na unutrašnji slog potvrđen je samo u primjerima *ok'ūli* 'okolo' i *jes'ēni* G jd. Međutim, pomak je primarnoga cirkumfleksa nesustavan pa su tako zabilježeni i primjeri *m'ēso, zl'āto, s'ēno, d'evet, d'eset* kod kojih niti mjesto nagla-

²⁰ U građi su potvrđeni i primjeri *nac'ū* 'noćas' i *leck'ū* prid. 'tuđi'. Ovdje nije riječ o progresivnome pomaku cirkumfleksa već o dugome naglasku kontrakcijskoga postanja (< **not'ycojq̄*, Snoj 2009: 449) te starome finalnome *i* u određenomu liku pridjeva koji se u današnjim kajkavskim govorima sačuvao u tragovima (Kapović 2011: 370). Naknadno finalno *ī* u ovome primjeru alternira s *ū*. Ista je zakonitost potvrđena i kod pridjeva *mošk'ī* te *ļuck'ī* 'ljudski'.

ska niti vokalska obilježja ne svjedoče o sekundarnome, odnosno tercijarnome naglasnome mjestu. Izoglosa progresivnoga pomaka cirkumfleksa razdvaja tako mjesni govor Blaževaca od susjednih mu govora koji su pripojeni istočnogoranskoj kajkavštini: u obližnjemu Lukovdolu progresivni je pomak cirkumfleksa proveden na zatvorenu ultimumu samo u nekoliko primjera, dok u ostalim govorima istočnoga poddijalekta ta pojava nije registrirana.²¹

Na mjestu staroga akuta izvan ultime potvrđeni su dvostruki odrazi, i dugi i kratki, pri čemu valja istaknuti da su duljine zabilježene pretežno na vokalu *a*, u penultimi: *kr'āva*, *m'āti*, *br'āta* G jd., *lop'āta*. Primjeri *j'ābuka* || *j'abuka*, *j'āgoda* || *j'agoda*, *vr'āna* || *vr'ana*, *b'aba*, *ž'aba*, *š'iba*, *l'ipa*, *smr'eka*, *v'etər*, *d'elo* ukazuju na nekoliko činjenica: a) na ostalim vokalima i pozicijama odraz je starog akuta većinom kratak; b) dugi odraz staroga akuta na vokalu *a* ni u penultimi nije dosljedan; c) potvrđene akcenatske inačice ukazuju na tendenciju ukidanja kvantitativnih opreka, promjenu koja je i u ovome mjesnome govoru sasvim izvjesna (usp. bilj. 19), a očekivana distinkcija polazno dugih i naknadno produljenih vokala vidljiva je već u današnjoj govornoj situaciji u kojoj se dugi odrazi na mjestu akuta realiziraju zatvorenije [*kr̥va*] ili otvorenije [*d̥klica*, *v̥ja* 'grana']. Sve navedeno ide u prilog pretpostavci da su dugi odrazi staroga akuta u ovome mjesnome govoru mlađa, naknadna pojava, odnosno da je njegov odraz primarno bio kratak. S medijalnoga sloga kratki se naglasak ne pomiče na prethodni kratki slog: *kor'ito*, *ned'eļa*, *košč'ica*, *koš'ara*, *spršč'alo* pr. r. s. jd. 'omekšalo (o voću)'.

Na pozicijama polaznoga neocirkumfleksa²² te neoakuta stoji dugi naglasak u nizu primjera: *c'ęstar*, *gov'ędina*, *k'āvran* 'gavran', *l'ęta* NA mn.; *str'āža*, *ml'ātiš*, *õkna*, *z'ęle*.

²¹ U govorima zapadnoga goranskoga poddijalekta ova je akcenatska pojava dobro posvjedočena. U dvama govorima koji imaju svoje monografske opise, progresivni se pomak cirkumfleksa ogleda u vokalskim obilježjima, a naglasno je mjesto tercijarno: *sixu*, *v̥xu*||*vixu*; *kóyu* 'kolo', *něbu* u Delnicama; *měsu*, *blidu*; *úku*, *kùlu* u Turnima (Lisac 2006: 90). Uz to, progresivni je pomak cirkumfleksa potvrđen u mjesnim govorima Čabra, Tršća i Prezida (Malnar 2012), Ravne Gore (Majnarić 1938–1939; Lisac 1999), Broda na Kupi (Lisac 2000) te Crnoga Luga (Kovač i Malnar Jurišić 2016).

²² Noviji akcentološki radovi promiču termin neocirkumfleks, naspram u kroatistici uvriježenoga i tradicijskoga termina 'metatonijski cirkumfleks', uz argument da ovaj naglasak ne nastaje metatonijom (Kapović 2015; Zubčić 2017), pri čemu se najviše analizirao postanak ovoga prozodema u nizu Ivšićevih kategorija u govorima kajkavskoga narječja te u dvjema kategorijama u sjeverozapadnim čakavskim govorima. Ove nove spoznaje, vjerodostojno argumentirane i znanstveno potkrijepljene, navele su autoricu ovoga rada da se također prikloni uporabi novoga termina.

3.3.2. Podrijetlo prozodema

U tablici 4 prikazujemo razvoj prozodema mjesnoga govora Blaževaca.

Tablica 4: Podrijetlo prozodema

ˈ	< na mjestu polaznog dugog cirkumfleksa u dijelu primjera: <i>t'ēsto, zl'āto, m'ōš, z'ōp, gr'āt</i>
	< progresivnim pomakom kratkoga cirkumfleksa na zatvorenu ultimom: <i>kak'ūt</i> 'kokot', <i>kak'uš</i> 'kokoš', <i>gol'ūp, obl'āk, več'ēr</i>
	< u finalnome otvorenome i zatvorenom te jedinom slogu na mjestu neoakuta: <i>dob'ī</i> 3. jd. pz., <i>lud'ī</i> G mn., <i>nov'āc</i> G mn., <i>kl'uč</i>
	< na tercijarnom naglasnom mjestu u primjeru <i>v'ēxo</i>
	< u primarno naglašenoj ishodišno dugoj penultimi, na mjestu neoakuta: <i>z'ēlje, st'ōl'nak, s'īša, ž'ēnska</i> , N mn. s. r. <i>s'ēla, 'ōkna, reš'ēta, j'ētra, r'ēbra</i> , L mn. m. i s. r. <i>v'ōlex, k'ōnex, k'ōlex</i> ; pr. r. ž. jd. <i>lov'īla, sad'īla</i> , 2. jd. pz. <i>r'ōbiš, ml'ātiš</i>
	< pomakom kratkoga akcenta s ultime na prednaglasnu dužinu: <i>tr'āva, z'īma, gl'āva, r'ōka, sv'ētak, p'ūta</i> G jd., <i>vel'īmo, nakos'īmo</i> 1. mn. pz., <i>k'ūpit</i> inf.
	< na mjestu neocirkumfleksa: <i>r'ībnak, k'āvran, gov'ēdina, m'ēla, sv'ōra, k'ōža, k'ōra, bes'ēda, pušč'āva, m'ānom</i> I jd., N mn. <i>l'ēta, m'ēsta, kol'ēna</i> ; G mn. <i>j'āgot, j'ābuk, xr'ūška, žen'īdba, z'ājci</i> N mn., <i>pand'ēlka</i> G jd.; 1. jd. pz. <i>r'ēžem, kup'ūjem, sk'īxam</i> ; pr. r. <i>pos'ēkal, gr'īzəl, v'īdla, gor'ēla</i> ; pr. t. <i>odr'ēzan, d'ēlan</i>
	< naknadnim duženjem sekundarno naglašenoga, ishodišno kratkoga sloga: <i>ž'ēna, m'āgla, d'āska, k'ōpal, n'ōga, m'ēja</i>
	< na mjestu staroga akuta u dijelu primjera: <i>d'ēkla, kr'āva, m'āti</i>
ˈ	< na mjestu kratkoga cirkumfleksa u dijelu primjera s otvorenom ultimom: <i>n'ebo, sl'ovo, 'oko</i>
	< na mjestu starog akuta u dijelu primjera: <i>dl'aka, kob'ila, kol'eno</i>
	< na mjestu neocirkumfleksa u dijelu primjera: <i>b'abin, v'išna, sv'adba, sl'atka, šen'ična</i> , I jd. <i>sl'amom, ž'abom, j'agodom</i> , 1. jd. pz. <i>p'ušim, g'īnem, č'īstim</i> ; L jd. <i>pr'agi, br'ati, pot'oki, v'etri</i> ²³ ; <i>pos'ekli</i> pr. r. m. mn., <i>d'ignil</i> pr. r. m. jd., <i>p'uščen, ist'učen</i> pr. t.
	< na tercijarnom naglasnom mjestu u primjeru <i>u'či</i>

²³ U mnogim se kajkavskim govorima u nizu kategorija neocirkumfleks nije razvio, ili se unutar jedne kategorije javljaju primjeri s oba odraza, jedni s kratkim naglaskom, drugi s neocirkumfleksom. Gornji primjeri pokazuju da je takva situacija i u mjesnome govoru Blaževaca. Kratki se pak naglasak u L jd. može tumačiti i izostankom dugog nastavačnog *-ū.

4. Iz morfologije

Premda niti jedna morfološka činjenica primarno nije smatrana temeljnim kriterijem dijalektološke klasifikacije (Brozović 1960: 75–77), uz osnovne fonološke kriterije neke se morfološke osobine, kao vrsta sekundarnih kriterija, u novije doba ipak koriste pri klasifikacijama na nižim razinama apstrakcije. Najčešće je riječ o tipu imeničke deklinacije,²⁴ odnosno o gramatičkim morfemima čija distribucija u suvremenim govorima ukazuje na uglavnom dvije mogućnosti kontinuiranja palatalne i nepalatalne inačice glavnih deklinacija imenica u ishodišnome morfološkom sustavu. U prvoj mogućnosti ujednačavaju se morfemi iz jedne od polaznih inačica, neovisno o palatalnome ili nepalatalnome dočetu osnove, s različitim variantama između padeža, dvojakim rješenjima i izuzecima. U drugoj opciji zadržana je stara polarizacija: na nepalatalne osnove dolazi jedan alomorf, a na palatalne drugi. U istočnogoranskim se kajkavskim govorima polazišno razlikovanje tvrde i meke deklinacije većinom izgubilo,²⁵ kao i u zapadnogoranskim govorima Delnica i Gornjih Turni u kojima nastavci ne odražavaju početnu dihotomiju: I jd. *pa:vcon*, *z brę:gon*, G jd. *du:šE*, *žE:nE* (Lisac 2006: 95–96). Radi osvjetljavanja izomorfi koje pretkazivo mjesni govor Blaževaca dijele od istočnih kajkavskih govora u ovome poglavlju prikazat će se imeničke deklinacije triju vrsta.²⁶

Imenice *a*-vrste obuhvaćaju imenice muškoga roda koje završavaju na konsonant, neke imenice muškoga roda koje završavaju na *-o* (*str'iko*, *J'anko*) te imenice srednjega roda.

Nastavci su za imenice *a*-vrste u mjesnome govoru Blaževaca prikazani u tablicama 5 i 6:

²⁴ „Prve se dvije analizirane jezične značajke: odraz prahrvatskoga (/ǣ/) i starohrvatskoga (/ę/) jata i akcentuacija u hrvatskoj dijalektologiji drže presudnima za klasifikaciju, a i prevaga je određenoga tipa deklinacija relativno česta na popisima ključnih klasifikacijskih kriterija“ (Vranić 2005: 320).

²⁵ Ostatak je distinkcija u NAV jd. imenica srednjeg roda: *s'elo – p'oje* u svima mjesnim govorima. U mjesnome govoru Lukovdola različiti nastavci tvrde i meke sklonidbe očuvani su u imenica *a*-vrste u sljedećim padežima: I jd. (*-om/-em*), G mn. (*-of/-ef*), D mn. (*-om/-em*). Mjesni govori Osojnika i Smišljaka u tim padežima imaju sljedeće nastavke: I jd. *-u*, G mn. *-ov* (Os), *-of* (Sm), *-ø*, te rjeđe *-i*, D mn. *-um* (Marinković 2015a).

²⁶ Budući da analiza ostalih morfoloških osobina prelazi okvire ovoga rada, a ne ulaze u relevantne kriterije dijalektološke podjele, one ovdje nisu dalje zasebno istraživane. Monografski opis morfološke i ostalih jezičnih razina mjesnoga govora Blaževaca tek, dakle, predstoji.

Tablica 5. Nastavci imenica *a*-vrste muškog roda

padež	N	G	D	A	V	L	I
jd.	-Ø/-o	-a	-u	-Ø/-a	-Ø	-i	-om/-em
mn.	-i	-of	-em	-e	-i	-ex	-i, -ima

Tablica 6. Nastavci imenica *a*-vrste srednjeg roda

padež	N	G	D	A	V	L	I
jd.	-o/-e	-a	-u	-o/-e	-o/-e	-i	-om/-em
mn.	-a	-Ø	-am	-a	-a	-ex	-i, -ima

Imenice ženskoga roda, imenice muškoga roda koje u N jd. ne završavaju na konsonant niti na *-o* (*s'ľuga*), te zbirne imenice tipa *br'aća* pripadaju *e*-vrsti. Nastavci su za imenice *e*-vrste prikazani u tablici 7:

Tablica 7. Nastavci za imenice *e*-vrste

padež	N	G	D	A	V	L	I
jd.	-a	-e	-i	-o	-a	-i	-om
mn.	-e	-Ø	-am	-e	-e	-ax	-ami

U *i*-vrstu ulaze imenice ženskoga roda koje u N jd. završavaju na konsonant (*kak'uš*), kako je prikazano u tablici 8:

Tablica 8. Nastavci za imenice *i*-vrste

padež	N	G	D	A	V	L	I
jd.	-Ø	-i	-i	-Ø	-i	-i	-i, -jom
mn.	-i	-i, -af	-ami	-i	-i	-ix	-mi, -ami

Osvrnut ćemo se ovdje samo na neke gramatičke morfeme. U L jd. imenica *a*- i *e*-vrste potvrđen je nastavak *-i*: *K'ārlovci*, *s'ľunci*, *s'ľestri*, *na v'rti*. Neovisno o tome radi li se ovdje o kontinuantu polaznoga nastavka *-i* ili odrazu jata (usp. bilj. 17), razvidna je različitost naspram imeničke paradigme istočnogoranskih govora u kojima je kod imenica *a*-vrste preuzet morfem *u*-promjene (*-u*: *p'opu*, *s'ľelu*), a kod imenica *e*-vrste u svima govorima odraz polaznoga nastavačnog jata: *pri s'estre*, *na ņ'ive*. I jd. imenica *a*-vrste zadržao je polaznu opreku (*p'asom* : *m'ľžem*, *de'letom* : *kam'ānem*), kao i mjesni govor Lukovdola. Kod istočnijih, međutim, goranskih kajkavskih govora (Osojnik, Smišljak) ova je opreka neutralizirana: *s p'opu*, *k'oňu*, *dr'ũštvu*, *cv'ěču* (Marinković 2015a). Finalni *-x* u L mn. imenica kod oba tipa deklinacija (*a*- i *e*-vrste) u mjesnome govoru Blaževaca dobro se čuva: *na Gor'ěncex* (< top. *Gor'ěnci*), *po m'ěstex*, *po š't'alax*.

Na sinkronijskoj razini u ovome se mjesnome govoru razlike između nekadašnjih palatalnih i nepalatalnih osnova mogu svesti tek na dvije morfemske opozicije: *-o* : *-e* u NAV jd. imenica srednjega roda, te *-om* : *-em* u I jd. imenica muškoga i srednjega roda. Time je na razini morfologije blizak obližnjemu govoru Lukovdola, no razlikovan spram drugih istočnogoranskih govora u kojima je ta opreka gotovo posve utrnuta.

5. Zaključak

Ovo je dijalektološko istraživanje potvrdilo da je, prema postavljenim kriterijima, mjesni govor Blaževaca određen pripadnošću zapadnome poddijalektu kajkavskoga goranskoga dijalekta. Ovakav je zaključak izveden ponajviše iz analize akcentuacije i vokalizma koji pokazuju brojne sličnosti s dosada obrađenim govorima zapadnoga Gorskoga kotara (Ravna Gora, Delnice, Gornji Turni, Brod na Kupi, Crni Lug, čabarski kraj). Ponajprije je riječ o većem broju primjera s progresivnom metataksom staroga cirkumfleksa koja u većini istočnogoranskih govora izostaje. Dio je istočnih govora doseljenički, što i objašnjava izostanak ove pojave. Mjesni je govor Blaževaca autohton, a dio primjera u kojima se progresivni pomak nije dogodio potvrđuje da je riječ o prijelaznome govoru.²⁷ Ostale značajke koje su zajedničke zapadnogoranskim govorima su: duljenje sekundarno naglašanih i polazno kratkih vokala što rezultira bogatijim vokalizmom, akanje i druge karakteristične vokalske alternacije, podudarnost u nastavcima imeničke deklinacije. Ipak, nije riječ o tipičnome zapadnogoranskome govoru, što je uvjetovano njegovim rubnim položajem u odnosu na cjelinu poddijalekta te povezanošću stanovnika s govornicima mjesnih govora istočnogoranskoga poddijalekta. U govoru Blaževaca tako nije evidentirano sustavno duljenje refleksa akuta van ultime, a izostaje i alternacija finalnoga *-m* > *-n*, kao eklatantno obilježje zapadnogoranskoga konsonantizma.

Cjelokupna je analiza pokazala da je u slučaju mjesnoga govora Blaževaca riječ o specifičnome jezičnome sustavu koji na temelju akcentuacije u suštini pripada zapadnogoranskome kajkavskome kompleksu, no koji, s druge strane, u usporedbi

²⁷ Analizirajući hrvatsko-slovenski jezični odnos na području Gorskoga kotara Lončarić (1997: 353) na primjeru progresivne metatakse cirkumfleksa definira status govora u kojima se ona, kao i u govoru Blaževaca, javlja nesustavno: „(...) neki govori pokazuju miješano stanje, tj. nalazimo u njima primjere za progresivnu metataksu i primjere bez nje. To znači ili da je govor prijelazan, tj. primarno je u njemu dolazilo do progresivne metatakse siline samo u nekim kategorijama, ili je govor miješan, tj. nastao sekundarnim miješanjem dvaju različitih govornih tipova, jednoga koji je poznao tu metataksu i drugoga bez nje.“

s ostalim govorima ne dijeli brojne zajedničke zapadnogoranske značajke. Razumljivo je stoga da ga u svojoj diobi Božidar Finka ne spominje. Prema toj je klasifikaciji ovaj mjesni govor blizak ravnogorskome tipu, no najpoštenije je zasada smatrati ga zasebnim tipom govora. Nakon analize preostalih govora u njegovome okružju (mjesnoga govora Plemenitaša, Štefanaca, Zapeća i Zaumola) i potvrde pretpostavke da se radi istim fonološkim (i morfološkim) sustavima, moći ćemo nadopuniti podjelu i na nižoj razini apstrakcije ubuduće govoriti o devetome, blaževskome tipu goranske kajkavštine.

Literatura

- Barac-Grum, Vida. 1981. Močila. U Ivić, Pavle; Filipović, Nedim i dr. (ur.), *Fonološki opisi srpskohrvatskih / hrvatskosrpskih, slovenačkih i makedonskih govora obuhvaćenih Opšteslovenskim lingvističkim atlasom*, 297–300. Sarajevo: ANUBiH.
- Barac-Grum, Vida. 1993. *Čakavsko-kajkavski govorni kontakt u Gorskom kotaru*. Rijeka: Izdavački centar Rijeka.
- Barac, Vida; Finka, Božidar. 1965. Ispitivanje govora u Gorskom kotaru. *Ljetopis JAZU* 70. 385–389.
- Bašić-Kosić, Nataša (ur.). 2016. *Hrvatski mjesni rječnik*. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža.
- Bogović, Mile. 2001. Povijest biskupija Senjske i Modruške ili Krbavske. Novi vijek. *Fontes: izvori za hrvatsku povijest* 7. 33–112.
- Brozović, Dalibor. 1960. O strukturalnim i genetskim kriterijima u klasifikaciji hrvatskosrpskih dijalekata. *Zbornik za filologiju i lingvistiku* 3. 68–88.
- Brozović, Dalibor. 1973. O fonološkim sustavima suvremenih južnoslavenskih standardnih jezika. Fonemski inventari. *Makedonski jazik* XXIV. 7–31.
- Brozović, Dalibor. 2004. O dijalektologiji kao jezikoslovnoj disciplini. *Suvremena lingvistika* 57–58. 1–12.
- Celinić, Anita. 2010. Govor mjesta Posavski Bregi kraj Ivanić-Grada. *Kaj* XLIII(4). 47–65.
- Celinić, Anita; Menac-Mihalić, Mira. 2017. Izoglosa progresivnoga pomaka starih praslavenskih cirkumfleksa na području hrvatskoga jezika. *Hrvatski dijalektološki zbornik* 21. 91–110.
- Chambers, J. K.; Trudgill, Peter. 1998. *Dialectology*. 2nd edn. Cambridge: Cambridge University Press.
- Drašković, Blagota (ur.). 1984. *Općina Vrbovsko: njena prošlost, njena sadašnjost*. Vrbovsko: Skupština općine; Zagreb: Školska knjiga.
- Finka, Božidar. 1974. Gorskokotarska kajkavština u našem dijalekatskom mozaiku. U Joža Skok, Miroslav Šicel i Antun Šojat (ur.), *Kajkavski zbornik*, 29–43. Zlatar: Narodno sveučilište 'Ivan Goran Kovačić'.

- Ivić, Pavle 1961. Prilozi poznavanju dijalekatske slike zapadne Hrvatske. *Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu* VI. 191–212.
- Ivić, Pavle. 1968. Procesi rasterećenja vokalskog sistema u kajkavskim govorima. *Zbornik za filologiju i lingvistiku* XI. 57–69.
- Ivšić, Stjepan. 1936. Jezik Hrvata kajkavaca. *Ljetopis JAZU* 48. 47–88.
- Kapović, Mate. 2011. Historical Development of Adjective Accentuation in Croatian (suffixless, *-*bnъ* and *-*ьkъ* adjectives). *Baltistica VII Priedas*. 103–128, 339–448.
- Kapović, Mate. 2015. *Povijest hrvatske akcentuacije. Fonetika*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Kovač, Hrvoje; Malnar Jurišić, Marija. 2016. O fonologiji govora Crnoga Luga. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 42(2). 483–503.
- Lisac, Josip. 1999. Ravnogorska kajkavština i goranski dijalekt. U Lisac, Josip, *Hrvatski govori, filolozi, pisci*, 139–165. Zagreb: Matica hrvatska.
- Lisac, Josip. 2000. Osnovne značajke broetskoga govora. *Kaj* 33(5). 25–36.
- Lisac, Josip. 2006. *Tragom zavičaja*. Split: Književni krug.
- Lončarić, Mijo. 1997. Hrvatsko-slovenski jezični odnosi s dijalektoloških gledišta. U Domini, Mirjana (ur.), *Hrvati u Sloveniji: zbornik radova*, 347–357. Zagreb: Institut za migracije i narodnosti.
- Lončarić, Mijo. 2013. Rad Božidara Finke na lingvističkoj geografiji. *Hrvatski dijalektološki zbornik* 18. 33–46.
- Lopašić, Radoslav. 1894. *Urbaria lingua Croatica conscripta = Hrvatski urbari*. Zagreb: Academia scientiarum et artium Slavorum meridionalium.
- Majnarić, Nikola. 1938–1939. Jedno rovtarsko narječje u Gorskom kotaru. *Južnoslovenski filolog* 17. 135–149.
- Malnar, Marija. 2012. *Fonološki opis čabarskih govora na frazeološkom korpusu*. Neobjavljena doktorska disertacija, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu.
- Marinković, Marina. 2015a. *Fonologija i morfologija istočnogoranskih kajkavskih govora*. Neobjavljena doktorska disertacija, Rijeka: Sveučilište u Rijeci.
- Marinković, Marina. 2015b. Iz fonologije mjesnog govora Brežana kraj Karlovca. *Hrvatski dijalektološki zbornik* 19. 79–97.
- Pronk, Tijmen. 2010. Rani razvoj goranskih govora. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 36(1). 97–133.
- Ramovš, Fran. 1997. Relativna kronologija slovenskih akcentskih pojavov. U Toporišič, Jože (ur.), *Fran Ramovš: Zbrano delo. 2. knjiga. Razprave in članki*, 509–516. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti.
- Sabljar, Vinko. 1866. *Miestopisni rječnik kraljevinah Dalmacije, Hrvatske i Slavonije*. Zagreb: Naklada A. Jakića.
- Skok, Petar. 1971–1974. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I–IV, Zagreb: JAZU.
- Vermeer, Willem. 1979. Proto-Slavonic **u* in kajkavian. *Zbornik za filologiju i lingvistiku*

22(1). 171–177.

Vranić, Silvana. 2005. *Čakavski ekavski dijalekt: sustav i podsustavi*. Rijeka: Filozofski fakultet.

Zečević, Vesna. 1993. *Fonološke neutralizacije u kajkavskom vokalizmu*. Zagreb: Zavod za hrvatski jezik Hrvatskog filološkog društva.

Zubčić, Sanja. 2017. *Neocirkumfleks u čakavskom narječju*. Rijeka: Filozofski fakultet.

Adresa autora:

Zavod za lingvistička istraživanja
Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti
Ulica književnika Ante Kovačića 5
10 000 Zagreb
E-mail: mvalencic@hazu.hr

THE LOCAL SPEECH OF BLAŽEVCI IN THE LIGHT OF ITS CLASSIFICATION INTO THE WESTERN SUBDIALECT OF THE KAJKAVIAN GORSKI KOTAR DIALECT

The local speech of Blaževci is geographically located at the boundary of two subdialects of the Kajkavian Gorski kotar dialect. Although Croatian dialectologists previously classified it as belonging to the western subdialect, this local speech has not been a subject of targeted research. Using the principles of structural dialectology, field research on the local speech of Blaževci has recently been conducted on the phonological and, to a lesser extent, morphological level. Based on the collected data, the work analyzes vocalism, consonantism and prosody (inventory, distribution, and origin of units) and noun declension. The aim of this paper is to determine the affiliation of the local speech of Blaževci to a higher hierarchical level, while respecting the principles and criteria of dialectological classification. Therefore, in the analysis of the material the emphasis is put on vocalism and prosody. The most prominent prosodic feature linking this speech to western speeches of Gorski kotar is the progressive shift of the Slavic old circumflex, the isogloss that is largely absent in the eastern subdialect. Other phonological and morphological features shared with western Kajkavian speeches of Gorski kotar were recorded: subsequent lengthening of initially short vowels, multiple vowel alternations ($o \rightarrow a$, $u \rightarrow i$), noun declension reflecting the initial palatal variants of the major changes in nouns of masculine, feminine, or neuter genders. However, some of the features that associate this speech with eastern Kajkavian speeches of Gorski kotar were confirmed, such as monophthong vocalism, the absence of $-m > -n$ change in the final position, the fluctuation in the reflex of old acute beyond the last syllable etc. All the above points refer to the marginal position of the local speech of Blaževci and to the conclusion that this local speech comprises characteristics of both east-

ern and western subdialects of Kajkavian dialect of Gorski kotar. However, given that the accentual features, as the most important classification criterion, are closer to western speeches, based on the analysis that was carried out, this local speech is placed in the western subdialect of Kajkavian Gorski kotar dialect.

Key words: Kajkavian Gorski kotar dialect; western subdialect; Blaževci; phonology; morphology; progressive shift of the Slavic old circumflex.